

Til:

Helse og Sosialdepartementet v/ Bent Høie.
Kommunal- og moderniseringsdepartementet v/Linda Hofstad Helleland
Kunnskapsdepartementet v/ Henrik Asheim
Helse og Sosialkomiteen på Stortinget
Troms & Finnmark Fylkeskommune
KS Nord Norge
Regionrådene i Troms & Finnmark
Media

UTTALELSE :

Regjeringen må legge bedre til rette for at kommunene skal lykkes innenfor helse, pleie og omsorgssektoren!

Kommunene har et svært omfattende ansvar for å oppfylle statlige krav til innhold og kvalitet innenfor helse, pleie og omsorg. Hvorvidt kommunene lykkes i å innfri lovkrav og forventninger henger tett sammen med de økonomiske rammene Stortinget stiller til disposisjon, og med utforming av regelverk og samhandling med statlige aktører. Øst-Finnmark regionråd ber om at regjeringen tar tak i følgende problemstillinger for å legge til rette for at kommunene skal lykkes:

Det må tas et krafttak for å få utdannet den fagkompetansen kommunene trenger.

Det er ikke samsvar mellom det behovet kommunene har for sykepleiere, helsesykepleiere, psykologer, ergoterapeuter osv og det utdanningstilbudet som gis. Flere kommuner har nå gått sammen om å kjøpe helsesykepleierutdanning for et kull med studenter fra Høgskolen i Innlandet. Studiet blir betalt av kommunene med støtte fra fylkesmannen i Troms og Finnmark. Øst-Finnmark regionråd understreker at høyere utdanning er et statlig ansvar, og vil advare mot en utvikling der dette ansvaret skyves over på kommunene. Velferdsutdanningene må tilbys både på campus ved universitet og høyskoler, men i langt større grad må folk få et utdanningstilbud der de bor. Dagens krav til kompetanse, omstilling og etter- og videreutdanning krever at utdanningsinstitusjonene i langt større grad kommer ut til folk.

I dag har man teknologien som skal til for å tilby studier uavhengig av geografi. Utdanningsinstitusjonene må i langt større grad benytte seg av dagens teknologiske muligheter for å rekruttere studenter utenfor campus. Derfor må regjeringen stille tydelige krav til universitet og høyskoler om at de må stille opp med desentrale løsninger, og eventuelt endre finansieringssystemet slik at økonomi ikke skal være et argument mot desentralisert utdanning og å ta i bruk nye nettbaserte muligheter. En annen mulighet er å gi regionrådene oppdraget

Øst-Finnmark Regionråd er et fellesorgan for kommunene Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Vadsø, Sør-Varanger, Nesseby og Tana for koordinering av enkeltsaker og samarbeidsforhold for øvrig, herunder interkommunale løsninger.

med å bestille utdanningstilbud i tråd med behovet til kommunene og lokalt næringsliv, og penger til å kjøpe studier fra utdanningsinstitusjonene.

Fjern kravet til norsk turnustjeneste for spesialisering for leger med utdanning fra Sverige og Danmark!

Fastlegekrisen er velkjent både for kommunene og for regjeringen. Det må på plass mange og tunge tiltak for å løse situasjonen, men det finnes også noen svært enkle grep som kan avhjelpe situasjonen.

Nye regler fra mars 2019 sier at alle som kommer fra EØS-land til Norge for å jobbe som lege må ha norsk turnustjeneste (LIS1). Dette er rimelig for de som tar legeutdanning i land der en ikke har turnustjeneste. Det burde imidlertid være helt unødvendig for leger som er utdannet i Sverige og Danmark der utdanningen er veldig lik den i Norge og inkluderer turnustjeneste. Det nye regelverket åpner for at leger med utdanning og turnustjeneste fra Danmark kan jobbe inntil ett år i Norge, men de får ikke lov å starte i spesialisering i allmenntidisin. Leger som vil praktisere i Norge etter dette – ellers spesialisere seg - må ta turnustjenesten (LIS1) på nytt igjen i Norge. For de fleste dette gjelder vil det være helt uaktuelt. I tillegg til at kravet oppfattes som å "rykke tilbake til start" er det i dag mange leger utdannet i Norge som står på venteliste til turnus. For de legene dette gjelder og som er helt nødvendig kompetanse i kommunene er et nærliggende alternativ å flytte til nordiske naboland som ikke har tilsvarende krav som Norge.

Denne regelen må snarest endres på, slik kommunene kan beholde og rekruttere kvalifiserte fastleger. Den nye regelen rammer forøvrig også norske studenter som tar legeutdanning i Sverige og Danmark.

Øst-Finnmark regionråd ber regjeringen ta tak i dette snarest. Vi mangler fastleger i Norge, og har ikke råd til å miste dem etter kun et år.

Dessuten vil styret i Øst-Finnmark regionråd påpeke det paradoksale i at for mange kommuner vil alternativet være å ta inn danske og svenske vikarleger. Det er umulig å se for seg at dette skal gi et bedre tilbud til pasientene.

Regjeringen må gi helseforetakene klare føringer og økonomi til å gi følgetjeneste av jordmor i tråd med nasjonale føringer.

I områder med mer enn 90 minutters reisetid til fødetilbudet har fødende kvinner rett til følge med jordmor eller kvalifisert fødselshjelper. Tjenesten skal organiseres i et samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten, med den akuttmedisinske kjeden som legevakt, ambulanse og den kommunale jordmortjenesten. Det legges til grunn et behov for følgetjeneste der det er mer enn halvannen times reisevei til fødestedet. Det varierer fra kommune til kommune hvordan følgetjenesten fungerer, og noen steder er tjenesten ikke etablert. Det er helseforetakene som har ansvar for at fødetilbudet er forsvarlig og at det tilfredsstillende de nasjonale kvalitetskravene. Øst-Finnmark regionråd ber sentrale myndigheter sørge for at følgetjenesten er i tråd med retningslinjene, og at ansvar for organisering, rekruttering av jordmødre og finansiering ikke overlates til kommunene.

Regler for bruk av tvang må sikre verdighet og ta hensyn til tilgjengelige ressurser.

NOU 2019: 14 inneholder forslag til ny lov om begrensning av bruk av tvang i helse- og Øst-Finnmark Regionråd er et fellesorgan for kommunene Lebesby, Gamvik, Berlevåg, Båtsfjord, Vardø, Vadsø, Sør-Varanger, Nesseby og Tana for koordinering av enkeltsaker og samarbeidsforhold for øvrig, herunder interkommunale løsninger.

omsorgstjenesten. Øst-Finnmark regionråd ber regjeringen nøye vurdere hvordan forslagene vil påvirke de kommunale tjenestene. Dette handler både om å ivareta mennesker som ikke er i stand til å vurdere eget beste, og det handler om hvordan man skal gi et verdig tilbud til pasienter og omsorgstrengende som krever høy kompetanse og mye bemanning.

Det er store utfordringer i skjæringspunktet demens/psykiatri/utagering. Regelverket for bruk av tvang må utformes på en slik måte at ikke sikkerheten og livskvaliteten til ansatte og andre beboere på institusjonene settes i fare. Spesialisthelsetjenesten må ha tilbud, kompetanse og kapasitet også til eldre og demente pasienter, slik at denne gruppen sikres verdighet. Hvis man ikke finner gode løsninger på dette risikerer man at vektere overtar for helsepersonell i de krevende tilfellene.

Det er også viktig med klare retningslinjer for hvordan man skal gi omsorg til demente uten verge. Er det akseptabelt for samfunnet at demente nekter å motta hjelp eller i verste fall utagerer voldelig overfor sine nære omgivelser, eller skal samfunnet kunne gripe inn dersom fagfolk og evt pårørende mener det er nødvendig?

Dette er eksempler på problemstillinger som kommunene må håndtere i hverdagen, og som nasjonale myndigheter må ta hensyn når nytt regelverk skal utformes.

Husleieloven må tilpasses behovet for differensierte løsninger i eldreomsorgen.

Det er bred enighet om at eldre skal kunne bo hjemme så lenge det er mulig. For de som ikke kan bo hjemme gis det tilbud om heldøgns omsorg i omsorgsboliger eller på sykehjem. Det mangler imidlertid et tilbud for de som ikke lenger kan eller ikke lenger føler det trygt å bo hjemme, men som ikke har behov for heldøgns omsorg. Kommunene burde kunne tilby en form for trygghetsboliger for denne gruppen. Et hinder for å kunne gjøre dette er at husleieloven ikke åpner for at man i leiekontraktene kan legge inn en klausul om at beboeren skal flyttes over i heldøgns omsorg når behovet tilsier det. For kommunene betyr dette at å etablere trygghetsboliger innebærer en risiko for at man i neste omgang må etablere heldøgns omsorg i det som i realiteten blir en ny institusjon, og da vil hele poenget med å opprette dette tilbudet være borte.

Vadsø/Kirkenes. 12 Februar 2020

Med Vennlig Hilsen
Øst-Finnmark Regionråd

Wenche Pedersen
Styreleder

Trond Haukanes
Daglig Leder

Media Kontaktperson: Wenche Pedersen tlf 90686648